

Westerse hartslag in communistisch karkas

Aleš Vodička staat aan het stuurwiel van een melkveebedrijf dat aanschurkt tegen de 25 procent sterkste bedrijven binnen European Dairy Farmers (EDF). Een hoge productie en lage kosten zijn de voornaamste troeven, maar het Tsjechische bedrijf heeft nog uitdagingen voldoende om de cijfers te verbeteren.

TEKST TIJMEN VAN ZESSEN

Grauwgrijze gebouwen. Gedateerde huizen-hoge voersilo's. Een heus wachtershuisje bij de entree. De sporen van het communisme zijn nog zichtbaar op Svinišťany, een melkveebedrijf in het noorden van Tsjechië. Tot 1996 deden oude aanbindstallen er dienst als huisvesting, daarna is de bestaande bebouwing gerenoveerd tot ligboxstallen. De maatvoering is krap en de infectiedruk is een permanent punt van aandacht. 'We melken hier 510 holsteinkoeien in gedateerde

gebouwen. Voor de melkgevende dieren willen we graag een nieuwe stal neerzetten, maar dit bedrijf ligt dicht tegen een aantal dorpen aan waar weerstand bestaat tegen ons plan', vertelt Aleš Vodička. Hij is manager dierlijke productie op het bedrijf, dat deel uitmaakt van de grote landbouwcoöperatie Dolany.

Wie denkt dat maatschappelijke invloed alleen bestaat in Nederland of Vlaanderen, heeft het dus mis. Zelfs in een landbouwland als Tsjechië lopen melk-

Aleš Vodička

BEDRIJFSPROFIEL

manager dierlijke productie	Aleš Vodička
aantal koeien	510
hoeveelheid grond	4300 ha
melkproductie per koe	10.612 kg
totale melkproductie	5.423.000 kg
percentage vet	3,73%
percentage eiwit	3,19%
vervangingspercentage	36,4%
leeftijd bij afkalven	26 mnd.
tussenkalf tijd	401 dgn.
levensproductie per koe	31.300 kg
productiviteit per uur	198 kg melk
loonkosten	8 euro per uur

voor het holsteinras. In het verleden werkten we met fleckvieh, toen waren de gehalten wel hoger. Sinds 1996 passen we de verdringingskruising met holstein toe om de melkproductie te verhogen. Dat is gelukt. In de melkcontrole bezetten we plaats 160 op een totaal van 2000 melkveebedrijven. Voor 99,5 procent is de veestapel nu raszuiver holstein.'

Maar Vodička vertelt dat op dit moment vooral de kwaliteit van het ruwvoer tekortschiet om de gehalten op peil te houden: 'Samen met onze nutritionisten zoeken we naar manieren om de gehalten in de melk te verhogen, tot dusver echter zonder succes.' Het rantsoen bestaat uit 18 kilo luzernesilage, 13 kilo mais, 6 kilo ccm, 6 kilo perspulp, 1 kilo stro, 3 kilo wortelen, 6 kilo krachtvoer, 6 kilo bierbostel en 1,5 kilo melasse plus aanvullende mineralen.

Hoge oude silo's uit het communistische tijdperk

veebedrijven tegen grenzen aan. Met een areaal van 4300 hectare beschikt Dolany over genoeg ruimte voor nieuwbouw, zou je denken. Maar 73 procent van deze oppervlakte bestaat uit pachtgrond. Het land ligt versnipperd in de regio Bohemen, dicht bij Hradec Králové. En er liggen 1450 pachtcontracten onder het areaal.

Oogstrisico luzerne

In het 'communistische geraamte' van het voormalige staatsbedrijf klopt een westerse hartslag. Ondanks de hoge leeftijd van de huisvesting, weet Vodička met zijn twaalf medewerkers een productie te realiseren van 10.612 kilo melk per koe per jaar. De hoge productie is een verdienste van het aandachtig voeren en verzorgen van de koeien. Het melkvee ligt in met digestaat gevulde diepstrooiselboxen. De stallen zijn weliswaar krap, maar er is wel voor ieder dier een ligplaats. Ventilatoren dragen in de warme zomerperiode bij aan een behaaglijker klimaat. Over de gehalten is Vodička nog niet tevreden. Het vetgehalte staat op 3,74 procent, het eiwitgehalte op 3,19 procent. 'Lagere gehalten zijn wel kenmerkend

Het rantsoen bevat onder meer 18 kilo luzerne per koe per dag

Een typisch Tsjechische wijze van inkuilen, letterlijk in een kuil

De luzernekuil van afgelopen seizoen is voor een groot deel mislukt. Een donkerbruine kleur van de bovenste twee meter voer verradt een extreem laag drogestofgehalte. 'Het weer tijdens de oogst werkte niet mee. We oogsten de luzerne vlak voor de bloei, dat wil zeggen dat de periode om te kunnen oogsten erg kort is. Het oogstrisico is daarmee groter', zegt Vodička. Luzerne is goed bestand tegen de droge Tsjechische zomers en geeft gedurende drie tot vier jaar opbrengst. In het tweede en derde seizoen zijn vier sneden haalbaar. Gemiddeld komt het areaal luzerne uit op een opbrengst van acht ton droge stof per jaar, bij een drogestofgehalte van 35. Aleš Vodička stapt naar binnen in stal 'K160'. Hij

vertelt gedreven over de systematische manier van werken op het melkveebedrijf. 'We delen de koeien in drie groepen in: verse koeien, een middengroep en koeien die bezig zijn aan het eind van hun lactatie. Op deze manier is het rantsoen beter af te stemmen op de behoefte van de koe. We hebben wel eens overwogen om één gelijk rantsoen te maken voor alle dieren, maar dan worden de dieren aan het eind van de lactatie te vet.' Tot 200 dagen na afkalven zitten ook de vaarzen in een separate groep. Aleš Vodička: 'Om de vaarzen even meer de kans te geven om zich te ontwikkelen houden we ze apart en melken we ze tweemaal daags. Net als de oudmelkte koeien. De overige groepen melken we driemaal daags.'

Door het pasteuriseren en invriezen van biest halveerde de kalversterfte

Tochtsynchronisatie

Op bedrijven met de schaal als die van Svinišťany is moderne technologie volgens Vodička onmisbaar. Activiteitsmeters detecteren de tocht en zijn naast visuele waarneming een belangrijk hulpmiddel voor de medewerkers. De veestapel noteert een gemiddelde tussenkalftijd van 401 dagen, een interval afkalven-eerste inseminatie van 70 dagen en een inseminatiegetal van 2,3. Het percentage dracht na eerste inseminatie ligt op 42,5. Om de vruchtbaarheid te waarborgen maakt het bedrijf gebruik van tochtsynchronisatie. Koeien die twee keer of vaker gekalfd hebben, krijgen een hormoonbehandeling, waardoor de eerste inseminatie mogelijk is op dag 70 na afkalven. 'De melkvaarzen proberen we zo veel mogelijk via natuurlijke observatie te detecteren, maar als een vaars 70 dagen na afkalven nog niet geïnsemineerd is, gaat ze alsnog het hormoonprogramma in', stelt Vodička. Dieren die na vier of vijf inseminaties niet drachtig zijn, krijgen een natuurlijk dekkende stier als partner.

Elke dag mastitis

Diergezondheid is een belangrijk speerpunt van het bedrijf. De veestapel is vrij van bvd en ibr. Het celgetal is met 160.000 cellen per milliliter voldoende laag. Maar vanwege de hogere infectiedruk in de oude stallen is klinische mastitis een probleem. Gemiddeld genomen is er elke dag een nieuw geval

De kalveren verblijven twee maanden in de eenlinghokken

Tabel 1 – Economische bedrijfsresultaten melkveebedrijf Svinišťany (bron: EDF)

kosten/opbrengsten	bedrijfsresultaten (euro per 100 kg melk)			
	Svinišťany	EDF Europa	nadeel	voordeel
totaal opbrengsten	31,5	36,0	−4,5	—
waarvan melkopbrengst	25,5	29,4	−3,9	—
totaal kosten	33,2	41,8	—	−8,6
directe kosten	19,9	17,3	2,6	—
arbeidskosten	10,1	15,1	—	−5,0
kosten gebouwen	3,1	4,6	—	−1,5
kosten land	0	2,7	—	−2,7
overige kosten	0,1	1,9	—	−1,8
familie-inkomen*	−0,9	2,3	−3,2	—
resultaat ondernemer*	−1,7	−5,8	—	4,1
break-even*	27,2	35,2	—	−8,0
vergoeding per gewerkt uur	4,9	4,2	—	0,7

*niet inbegrepen zijn inkomstenstoeslagen uit de EU

Koeien met mastitis melkt Vodička als laatst

van mastitis en zitten er vijf tot zes koeien in een behandelprogramma. 'We huisvesten deze koeien apart en melken ze altijd als laatst', zegt Vodička. Hij wijst niet de potstal voor de droge koeien als boosdoener aan, maar is stellig in zijn opvatting dat de infectiedruk bij het melkvee debet is aan de onfortuinlijke situatie.

De dierenarts is bijna dagelijks aanwezig op het bedrijf, dat met een vervangingspercentage van 36,4 procent voor een behoorlijke opgave staat. Naast de aandacht voor uiergezondheid is hij alert op metabole problemen (gemiddeld twaalf lebmaagdraaiingen per jaar). Om klauwproblemen voor te zijn, gaan de koeien twee keer per week door een voetbad met kopersulfaat. En elke vijf maanden komt een externe partij langs voor klauwverzorging van het koppel. De gezondheid van de jongste diergroep is de afgelopen periode met sprongen vooruitgegaan. De kalversterfte is gehalveerd dankzij het pasteuriseren en vervolgens invriezen van de biest. 'Met deze machine verwarmen we de biest gedurende een uur op zestig graden. Het is een milde vorm van verwarmen en tast de afweerstoffen in de biest niet aan. De kwaliteit van de biest verbetert daarentegen. Het resultaat is minder diarree en drie procent uitval in plaats van zes procent', vertelt een tevreden ogende veehouder.

De kalveren verblijven twee maanden in de eenlinghokken. Daarna verhuizen ze naar kleine groepen en gaan ze van de melk.

Voordeel oude stallen

Svinišťany is lid van European Dairy Farmers (EDF). De leden van EDF vergelijken hun economische prestaties met elkaar. Het ondernemersinkomen dat onder aan de streep resteert, is een van de parameters binnen EDF. Het Tsjechische bedrijf bezet op een ranglijst met 272 Europese collega's plaats 69. De lage arbeidskosten zijn voor Tsjechische bedrijven een bekend voordeel, maar Svinišťany laat ook zien dat oude gebouwen in de kostprijs voordelig uitpakken (tabel 1). De landkosten staan op 0 euro, maar de kosten voor pacht zijn intern verrekend met moederbedrijf Dolany. Vodička koopt het voer van Dolany, waardoor de directe kosten uiteindelijk boven het Europese gemiddelde uitkomen.

Vodička antwoordt diplomatiek als hem gevraagd wordt welk onderdeel in het bedrijf het meest bijdraagt aan het sterke resultaat. 'Voor een stabiel en sterk resultaat is het van belang dat alle onderdelen in een bedrijf naar behoren presteren. Of het nu gaat om voeren, melken, reproductie, diergezondheid of arbeidsefficiëntie, het een kan niet zonder het ander.'